

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI,
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE, ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
Organismul Intermediar Regional
POSDRU Regiunea Centru

UNCARSR
Fundația Națională a Persoanelor cu
Deficiențe de Școliabilitate la Românie

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Axa prioritară: 6. "Promovarea incluziunii sociale"

Domeniul major de intervenție: 6.1. „Dezvoltarea economiei sociale”

Titlul proiectului: *ICAR Incluziune prin microcredit și Ajutor Reciproc – strategie sustenabilă a economiei sociale pentru ocupare și creare de întreprinderi sociale*

Cod Contract: POSDRU/173/6.1/S/148102

ICAR Incluziune prin micro-Credit si Ajutor Reciproc – strategie sustenabila a economiei sociale pentru ocupare si creare de intreprinderi sociale

Crearea unui eco-sistem de incluziune financiară
prin economia socială în România

Analiză preliminară
Mai 2015

Fundația pentru
Dezvoltarea
Societății
Civile

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI,
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE, ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
Organismul Intermediar Regional
POSDRU Regiunea Centru

UNCARSR
Fundația Națională a Dezvoltării
Societății Civile

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Axa prioritară: 6. "Promovarea incluziunii sociale"

Domeniul major de intervenție: 6.1. „Dezvoltarea economiei sociale”

Titlul proiectului: *ICAR Incluziune prin microcredit și Ajutor Reciproc – strategie sustenabilă a economiei sociale pentru ocupare și creare de întreprinderi sociale*

Cod Contract: POSDRU/173/6.1/S/148102

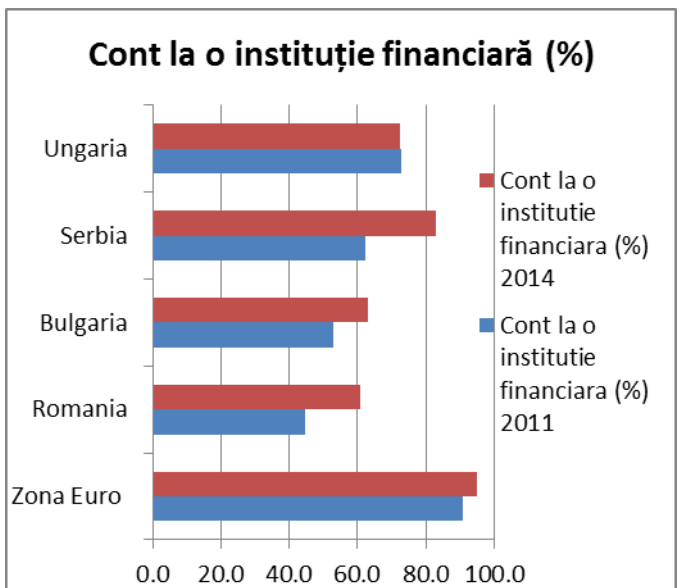
Excluziunea financiară în România 2014 – Rezultatele studiului internațional Global Findex

Baza de date Global Findex a Băncii Mondiale oferă date în profunzime cu privire la modul în care indivizii economisesc, împrumută, efectuează plăți și gestionează riscurile. Este baza de date cea mai cuprinzătoare din lume privind incluziunea financiară, baza care măsoară în mod constant utilizarea serviciilor financiare. Global Findex 2014 este format din peste 100 de indicatori, care includ genul, venitul și vârsta respondenților. Colectate de Banca Mondială în parteneriat cu Gallup Poll și finanțat de Fundația Bill & Melinda Gates, Findex Global este bazat pe interviuri cu aproximativ 150.000 de adulți la nivel național reprezentativ și selectate aleatoriu (vârsta peste 15 ani) în peste 140 de țări.

- **România, țara membră UE cu cel mai redus acces la servicii financiare din UE – aproape 40% din cetățenii români nu au acces la servicii financiare**

Numai 60,8% din populația de 15 ani și peste din România deține un cont la o instituție financiară față de media la nivelul zonei Euro de 94,8%. România este țara cu cel mai redus acces la conturi bancare atât din țările membre UE, cât și din țările vecine nouă. Accesul în România a crescut, însă, în ultimii 3 ani de la 44,6% la 60,8% înregistrând o creștere de 38% cea mai mare din cea a țărilor din zonă.

- Accesul la servicii financiare mai redus în rândul populației cu nivel scăzut de educație și a celei din mediul rural.
- Accesul la servicii financiare crește, însă, într-un ritm galopant în mediul rural.

Accesul este și mai scăzut în rândul populației cu nivel de educație redus (studii primare sau mai puțin), de numai 34,4% și în rândul populației rurale, de numai 56,4%. Se remarcă, însă, creșterea galopantă cu 50% în numai 3 ani a accesului la instituții financiare în mediul rural.

Fundația pentru
Dezvoltarea
Societății
Civile

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013GUVERNUL ROMÂNIEI,
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE, ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
Organismului Intermediar Regional
POSDRU Regiunea CentruUNCARSR
Fundația Națională a Dezvoltării și
Incluziunii Sociale în România

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Axa prioritară: 6. "Promovarea incluziunii sociale"

Domeniul major de intervenție: 6.1. „Dezvoltarea economiei sociale”

Titlul proiectului: ICAR Incluziune prin microcredit și Ajutor Reciproc – strategie sustenabilă a economiei sociale pentru ocupare și creare de întreprinderi sociale

Cod Contract: POSDRU/173/6.1/S/148102

	Cont la o instituție financiară (% din populația 15 ani și peste)	
	2011,0	2014,0
Zona Euro	90,6	94,8
Ungaria	72,7	72,3
Serbia	62,2	83,1
Bulgaria	52,8	63,0
România	44,6	60,8

- **România – țara cu cea mai mare pondere a persoanelor care apelează la împrumuturi**

45,7% dintre români au împrumutat bani în anul 2014, mult peste media zonei Euro de 35,4%, aceasta pondere fiind la fel de mare în zonele rurale și în rândul populației cu acces scăzut la educație, care are un acces mai scăzut la servicii.

- **România – țara cu cea mai mare pondere a cetățenilor care trebuie să se împrumute pentru a face față cheltuielilor de educație sau sănătate**

În România 5,4% din populație a fost nevoită să se împrumute pentru a face față cheltuielilor de educație și 13,3% cheltuielilor legate de sănătate. În același timp 2% din populație împrumută pentru a începe, a opera sau a dezvolta o fermă sau o afacere.

Împrumut pentru % populație 15 ani și peste 2014	Educație sau taxe școlare	Sănătate sau alte motive medicale	Pentru a începe, a opera sau a dezvolta o fermă sau o afacere
Zona Euro	4,0	3,7	2,8
Romania	5,4	13,3	2,0
Bulgaria	2,1	5,0	1,6
Serbia	2,6	4,1	2,3
Hungaria	2,0	3,7	1,1

- **Românii împrumută din ce în ce mai mult din surse informale**

România este țara în care cei mai mulți cetățeni apelează la împrumuturi din surse informale – cămătari sau case de amanet. Se observă de asemenea o creștere semnificativă de peste 9 ori a frecvenței împrumuturilor din astfel de surse în perioada 2011-2014.

Fundația pentru
Dezvoltarea
Societății
Civile

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013GUVERNUL ROMÂNIEI,
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE, ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
Organismul Intermediar Regional
POSDRU Regiunea CentruUNCARSR
Fundația Națională a Dezvoltării
Societății Civile

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Axa prioritară: 6. "Promovarea incluziunii sociale"

Domeniul major de intervenție: 6.1. „Dezvoltarea economiei sociale”

Titlul proiectului: ICAR Incluziune prin microcredit și Ajutor Reciproc – strategie sustenabilă a economiei sociale pentru ocupare și creare de întreprinderi sociale

Cod Contract: POSDRU/173/6.1/S/148102

	De la o institutie financiara (% din total)		Casa de amanet sau sursa informala – inclusiv camatari	
	2011	2014	2011	2014
Zona Euro	11,8	15,8	0,9	0,4
Romania	8,4	11,8	0,2	1,6
Bulgaria	7,8	13,3	1,4	1,6
Serbia	12,3	8,9	1,6	0,0
Hungaria	9,4	8,7	1,1	0,7

- **Supraîndatorarea gospodăriilor din România în creștere galopantă**

Conform Eurostat, România se situa în 2013 pe locul 5 în Uniunea Europeană cu un procent de 30,5% al gospodăriilor care înregistrau datoriile la plata facturilor curente – chirie/ipotecă, întreținere – utilități, aproape 1 din 3 gospodării având astfel de dificultăți, situații asemănătoare înregistrându-se în Grecia, Bulgaria, Croația și Cipru, țări puternic afectate de criza financiară din ultimii ani. Mai mult, ponderea gospodăriilor cu datoriile a crescut de 3 ori în perioada 2007-2013. Majoritatea (28,8%) datoriilor în România sunt la utilități.

- **Economia socială și rolul său în incluziunea financiară și socială**

În contextul actualului de raționalizare a creditelor și de creșterea a excluziunii financiare, economia socială și-a dovedit capacitatea sa de inovare socială și de a răspunde cerințelor sociale, prin implementarea propriilor sale **forme alternative de finanțare a solidarității**.

Economia socială are un rol în reglementarea pieței de capital în măsura în care **integrează în sectorul său financiar mari segmente de populație care sunt excluse din sectorul bancar tradițional**, este o sursă primară de finanțări și subvenții pentru persoanele cu puține resurse și controlează în mod colectiv fluxurile financiare generate de activitățile și organizațiile economiei sociale (cum ar fi fondurile de pensii, băncile etice și sociale, cooperativele de credit, rezervele și alte fonduri provenite din operațiunile profitabile ale cooperativele și societăților mutuale). În plus, cooperativele (n.n. și uniunile) de credit s-au comportat exemplar în timpul recesiunii actuale. Ele nu sunt responsabile pentru actuala criză financiară de la nivel internațional și nu resimt impactul ei la fel de puternic ca alte instituții financiare. În schimb, au menținut bilanțuri contabile viabile și au continuat să își îndeplinească funcția lor de acordare de credit și de incluziune financiară.

În contextul internațional al globalizării și al vulnerabilității teritoriale crescânde, capătă o importanță strategică **capacitatea de a mobiliza potențialul economic întrinsec**, de a atrage investiții străine, de a integra structura de afaceri și de a crea în

**Fundația pentru
Dezvoltarea
Societății
Civile**

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI,
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE, ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
Organismului Intermediar Regional
POSDRU Regiunea Centru

UNCARSR
Fundația Națională a Dezvoltării și
Incluziunii Sociale în România

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Axa prioritară: 6. "Promovarea incluziunii sociale"

Domeniul major de intervenție: 6.1. „Dezvoltarea economiei sociale”

Titlul proiectului: *ICAR Incluziune prin microcredit și Ajutor Reciproc – strategie sustenabilă a economiei sociale pentru ocupare și creare de întreprinderi sociale*

Cod Contract: POSDRU/173/6.1/S/148102

mod colectiv noi sinergii pentru revitalizarea generală a zonelor locale. În aceste condiții, diversele tipuri de cooperative (de exemplu, cooperativele agricole, de muncă, de credit și de integrare), de asociații și de alte întreprinderi sociale s-au dovedit a fi valori de bază.

ECONOMIA SOCIALĂ ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

Extras din Rezumatul raportului întocmit pentru Comitetul Economic și Social European de Centru Internațional de Cercetare și Informare privind Economia Publică, Socială și Cooperatistă (CIRIEC)

- **Politici europene care promovează economia socială în general și în domeniul financiar în special**

Recomandare 1 CESE în ce privește politicile statelor membre – Aviz CESE privind cooperativele și restructurarea 2012/C 191/05

În conformitate cu Recomandarea OIM 193/2002 privind promovarea cooperativelor, statele membre ar trebui să creeze un mediu favorabil pentru recunoașterea și dezvoltarea cooperativelor în toate domeniile și sectoarele și să adopte o politică cuprinzătoare, menită să sprijine modelul de întreprindere cooperativă. Ele ar trebui, în special, să încurajeze educația și formarea referitoare la cooperative atât în rândul studenților, cât și al lucrătorilor, să îmbunătățească statisticile, pentru a identifica sectorul cooperativelor și a spori vizibilitatea acestuia, să modernizeze legislația privind cooperativele, să instituie instrumentele financiare adecvate și să recunoască rolul cooperativelor în dialogul social național. Statele membre ar trebui să analizeze posibilitatea de a introduce, în legislația lor, regimul rezervelor indivizibile sau al blocării activelor („asset lock”) în cazul cooperativelor, regim care există deja în multe dintre statele membre și care s-a dovedit a fi un instrument important de dezvoltare.

Întreprinderile cooperative prezintă o mai mare capacitate de rezistență pe timp de criză comparativ cu întreprinderile tradiționale. Acest aspect este valabil în special în cazul băncilor cooperatiste, cooperativelor de lucrători din industrie și din sectorul serviciilor, cooperativelor sociale și cooperativelor formate de IMM-uri. Modelul întreprinderilor cooperative apare, de asemenea, în noi sectoare (sectorul energiei, cel al profesiunilor libere etc.). Restructurarea le-a oferit cooperativelor noi posibilități de a contribui la un adevărat pluralism al economiei și, în special, al întreprinderilor, în căutarea unor modele mai durabile de producție și consum.

Nicio bancă cooperatistă nu a dat încă faliment în UE. Datele Asociației Europene a Băncilor Cooperatiste arată că aceste bănci dețin o cotă de piață de aproximativ 20 % din depozite.

**Fundația pentru
Dezvoltarea
Societății
Civile**

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013GUVERNUL ROMÂNIEI,
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE, ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
Organismului Intermediar Regional
POSDRU Regiunea CentruUNCARSR
Fundația Națională a Dezvoltării
Societății Civile din România

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Axa prioritară: 6. "Promovarea incluziunii sociale"

Domeniul major de intervenție: 6.1. „Dezvoltarea economiei sociale”

Titlul proiectului: ICAR Incluziune prin microcredit și Ajutor Reciproc – strategie sustenabilă a economiei sociale pentru ocupare și creare de întreprinderi sociale

Cod Contract: POSDRU/173/6.1/S/148102

Ele finanțează în jur de 29 % dintre IMM-uri în Europa și și-au sporit constant cota de piață de-a lungul ultimilor câțiva ani. În Regatul Unit, băncile cooperatiste și-au crescut de patru ori cota de piață, de la 1,2 % în 2009 la 5 % în 2010. În Italia, sistemul băncilor de credit cooperativ (Banche di credito cooperativo) și-a mărit depozitele în decursul ultimilor 5 ani cu 49 %, împrumuturile, cu 60 % și locurile de muncă, cu 17 % (în timp ce în restul sectorului bancar din Italia, locurile de muncă au scăzut cu 5 %). În Cipru, conform Autorității pentru supravegherea și dezvoltarea societăților cooperatiste, organizațiile cooperatiste de credit și-au mărit substanțial cota de piață în decursul anului 2011 (de la 35 la 38 % pentru depozite, de la 27 la 29 % pentru împrumuturi), ceea ce confirmă faptul că ciprioții consideră organizațiile cooperatiste de credit refugii sigure pe timp de criză.

- **Casele de ajutor reciproc din România – Un model românesc parte dintr-un sistem global - rețea de incluziune financiară pentru 2,5 milioane de români**

Într-un moment în care băncile fac profituri, clienții acestora plătind de multe ori scump serviciile pe care le primesc și 40% dintre români rămân nebancați, mulți oameni caută instituțiile financiare adaptate nevoilor lor. Casele de Ajutor Reciproc ar putea fi aceste instituții. Casele de Ajutor Reciproc din România fac parte dintr-un model de instituții financiare bince cunoscute mai ales în lumea anglo-saxonă și anume uniunile de credit.

Member	Credit Unions	Members	Savings	Loans	Reserves	Assets	Penetration*
Great Britain	375	1,121,461	€1,204,992,749	€858,350,999	€157,967,522	€1,434,817,498	2.47%
Ireland	469	3,300,000	€11,948,886,325	€4,252,113,576	€2,179,351,677	€14,224,446,441	74.74%
Poland	53	2,527,000	€3,777,636,507	€2,826,819,905	€340,691,794	€4,160,235,782	10.67%

Sursa World Organisation of Credit Unions 2014

Casele de ajutor reciproc diferă de bănci în cel puțin două aspecte:

1. O diferență cheie este că CAR este o instituție non-profit. Deoarece uniunile de credit funcționează ca organizații non-profit pot oferi rate mai mici ale dobânzilor. De asemenea ele operează cu costuri mai mici decât băncile.
2. O altă distincție importantă este faptul că uniunile de credit sunt centrate pe membrii, fiind deținute și operate de către aceștia, spre deosebire de bănci care sunt deținute de acționari. Membrii au un cuvânt de spus în deciziile uniunii de credit CAR. Din cauza acestei structuri de proprietate, potențiali membri trebuie să îndeplinească cerințele de aderare, care variază în funcție de obiectivul CAR. De exemplu, uniunea de credit dintr-o firmă poate accepta doar angajații și membrii familiilor lor. O uniune de credit pentru profesori, pe de altă parte, poate accepta orice profesor care lucrează într-o anumită școală sau într-o anumită regiune.

**Fundația pentru
Dezvoltarea
Societății
Civile**

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI,
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE, ȘI
PERSOANELOR VĂRSTNICE
Organismului Intermediar Regional
POSDRU Regiunea Centru

UNCARSR
Fundația Națională a Căminelor și a
Asociațiilor de Locuitori din România

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Axa prioritară: 6. "Promovarea incluziunii sociale"

Domeniul major de intervenție: 6.1. „Dezvoltarea economiei sociale”

Titlul proiectului: *ICAR Incluziune prin microcredit și Ajutor Reciproc – strategie sustenabilă a economiei sociale pentru ocupare și creare de întreprinderi sociale*

Cod Contract: POSDRU/173/6.1/S/148102

În băncile tradiționale, managementul și consiliul de administrație doresc să facă un profit cât mai mare pentru acționari. Din păcate, acest scop contrazice de multe ori obiectivele clienților, care doresc să se bucure de cele mai mici tarife și cele mai bune servicii posibil. Datorită structurii unice bazate pe membri a CAR, toți membrii având drept de vot egal, obiectivele membrilor nu sunt în contradicție cu cele ale management-ului.

CAR au agenții mici, putând oferi servicii rapide, dezvoltând relații de lucru și adesea servicii personalizate - ceea ce băncile mari oferă mai greu. Mai mult, accesul la credit poate fi mai facil la un CAR pentru persoane care au probleme în istoria personală de credit, cu locul de muncă – șomaj. Băncile procesând mii de aplicații pe luna își eficientizează procesele de acordare a împrumuturilor prin stabilirea unor cerințe cu privire la venituri, scoruri de credit, etc. Clienții care nu îndeplinesc aceste cerințe, pur și simplu sunt refuzați fără analize suplimentare, deoarece un client pierdut înseamnă puțin pentru o bancă mare pe termen lung. Un CAR pe de altă parte poate face excepții pentru membrii existenți care se confruntă cu probleme neașteptate.

Fundația pentru
Dezvoltarea
Societății
Civile

	2011				2012			
	Cooperative de credit 2011	CAR 2011, din care:	CAR Pensionari	CAR Salariați	Cooperative de credit 2012	CAR 2012, din care:	CAR Pensionari	CAR Salariați
Număr organizații	87	2,735	193	2,542	86	2,767	198	2,569
Active immobilizate (mii lei)	121,132	3,377,058	678,768	2,698,290	86,371	3,624,190	768,865	2,855,325
Venituri (mii lei)	195,903	566,148	145,194	420,954	156,339	589,143	159,879	429,264
Angajați	1,858	5,333	2,176	3,157	2,049	5,403	2,24	3,163
Membri (mii)	d.n.	3,125	1,853	1,272	d.n.	3,028	1,811	1,217

Sursa: **ATLASUL ECONOMIEI SOCIALE ROMÂNIA 2014 Date** Institutul Național de Statistică 2012; prelucrare FDSC - IES